

LBRIS

We know
books

Lorina BĂLTEANU (n. 21 decembrie 1960, satul Peciște, Rezina, Republica Moldova) este poetă și romancieră, licențiată a Institutului de Literatură „M. Gorki” din Moscova și a Universității din Dijon.

A fost metodistă la Clubul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova, redactoare la revistele *Orizontul* și *Sud-Est cultural*; între 1992 și 1998, directoare a Fundației Soros Moldova; din 1998, directoare a Trustului de Presă Medialog. În anul 2000 se stabilește la Paris, unde se lansează în design de interior și își creează propria marcă de bijuterii.

Volume de versuri publicate: *Obstacolul sticlei* (Literatura Artistică, Chișinău, 1984), tradus în limba rusă: *Pregrada stekla* (Moscova, 1985), *Cioburi* (Hyperion, Chișinău, 1990), *Poeme de sticlă* (antologie; Chișinău, 1997).

În 2023 publică la Editura Cartier primul său roman, *Legată cu funia de pământ*, acum tradus în franceză de Marily le Nir, Éditions des Syrtes, 2024. În decembrie 2024, pe scena Teatrului „Luceafărul” are loc premiera spectacolului *Legată cu funia de pământ*, în regia lui Slava Sambriș, spectacol distins cu Marele Premiu în cadrul Galei UNITEM (2025).

LORINA BĂLTEANU

Legată cu funia de pământ

roman

30 CARTIER

Din 1995, în toate librăriile bune

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.
Tel./fax: 022 24 05 87, tel.: 022 24 01 95. E-mail: vanzari@cartier.md
cartier.ro
cartier.md

*Cărțile CARTIER pot fi procurate online pe cartier.ro & cartier.md
și în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.*

Cartier eBooks pot fi procurate pe iBooks și pe cartier.ro & cartier.md

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău.

Tel./fax: 022 21 42 03, E-mail: librariadincentru@cartier.md

Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău.

Tel./fax: 022 24 10 00, E-mail: librariadinhol@cartier.md

Colecția *Cartier popular* este coordonată de Gheorghe Erizanu

Editor: Gheorghe Erizanu

Lectori: Em. Galaicu-Păun, Gheorghe Ghețu, Valentin Guțu

Coperta seriei: Vitalie Coroban

Coperta: Vitalie Coroban

Design/tehnoredactare: Tatiana Cunup

Prepress: Editura Cartier

Tipărită la Bons Offices

Lorina BĂLTEANU

LEGATĂ CU FUNIA DE PĂMÂNT

Ediția a III-a, iulie 2025

Prima ediție a apărut la Editura Cartier în mai 2023.

© 2025, 2024, 2023, Editura Cartier, pentru prezenta ediție. Toate drepturile rezervate.
Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții
Bălteanu, Lorina.

Legată cu funia de pământ: roman / Lorina Bălteanu; coperta: Vitalie Coroban;
design: Tatiana Cunup. – Ed. a 3-a. – [Chișinău]: Cartier, 2025 (Bons Offices). –

– (Cartier popular / colecție coordonată de Gheorghe Erizanu.

ISBN 978-9975-79-891-4). [1000] ex.

ISBN 978-9975-86-876-1.

821.135.1(478)-31

B 24

ȚIPĂTUL A FOST SCURT. După gustul strepezit din gură și durerea din gingii, am înțeles că EU am strigat. De frică. Mai întâi, m-a plesnit peste pleoapele închise lumina cu aripile sale de porumbel. Era un altfel de întuneric. Alb. Celălalt, cu care mă deprinsesem, era simplu și uniform, pluteam în el fără să-mi pese dacă am ochii închiși sau deschiși. Albul era cu totul altfel. Vâscos și cu marginile zdrențuite. Pentru o clipă, am ezitat. Pleoapele mi-au tresărit și prin gardul de gene am întrezărit lumea, înmuiată în var. Să ridic sau nu pleoapele? Să mă întorc? Ezitarea mea a durat până când mâna de clește a moașei, vânjoasă, m-a tras de ceafă în jos. Nu m-am împotrivit. Ba chiar mi-am luat avânt, sprijinindu-mă de ceva rotund ca o minge și-am lunecat lin pe masa de metal într-o băltoacă de sânge. Cald și lipicios, ca oceanul de unde ieșisem. Mama. O cunoșteam doar pe dinăuntru. Crescusem amândouă la un loc. Un tot întreg. A aflat despre mine când m-am răsucit pentru întâia oară, să-mi dezmoțesc picioarele. I-am provocat greață și a încercat să mă vomite. În câteva rânduri corpul ei s-a zăbut în spasme, nemulțumit că exist. Nu mă voia. Babele din sat i-au zis că nu-i frumos să mai faci copii la vârsta asta. Și mama ei a rugat-o, în ziua când se mărita, să nu facă mulți copii. Fiecare copil, zicea, ia câte o bucată din tine și, într-o bună zi, rămân din tine doar resturi. Iar copilul pe care îl naști nici nu e întru totul al tău. Jumătate e și al bărbatului, cu care l-ai zămislit. Eu eram deja înăuntru și nu mai puteam să dispar. Jumătate a tatei, jumătate a ei...

Aș fi vrut să-i văd fața. Să știu dacă-i semăn. Dar era de cealaltă parte a lumii. Picioarele ei îndoite din genunchi tremurau în ceață și nu mă lăsau să o văd. Două vârfuli goale de deal și o vale plină de sânge, în care pluteam. Ca un aisberg mic și zbârcit. Și ea, ca un continent, de care mă desprinsesem.

PE MAMA A DUS-O MAȘINA COLHOZULUI LA SPITAL, pe mine m-a adus acasă tata cu sania. M-a pus pe laiță și s-a dus prin mahala să caute pe cineva cu lapte în țâțe. Cei cinci, orânduți în fața mea, erau frații și surorile mele, dar încă nu voiau să le fiu și eu soră. Se uitau toți cu dușmănie și tot dădeau perna de la unul la altul. De la cel mai mare la cel mai mic, și invers, de la cel mai mic înapoi, spre cel mai mare. Niciunul dintre ei nu avea atâta curaj să-mi îndese perna pe față, să nu mă mai vadă, să nu-i mai văd. Voiau să dispar. Mai bine să nu fi existat. Eram monstrul, care a făcut-o pe mama lor să o doară. Cuțitul, care i-a scurs sângele din vine. Omida zbârcită, care a ros-o pe dinăuntru. Boț de carne rea, pe care ea l-a aruncat afară.

Cel mai mic s-a pus pe plâns. Lui îi era cel mai dor de mama lui. Și perna era prea mare și grea. I-aș fi dat degetelul meu să-l sugă, să se liniștească. Pe mine mă liniștea, când mă zdruncina mama în pânțele, trăgând cu sapa țărână la cartofi. Și când scutura de praf țolurile, afară. Dar n-am putut să-l scot din fașa cu care eram strâns înfășurată. De jalea lui și de foame, am început să sughiț.

Tata s-a întors cu mama altcuiva din mahala și m-a dat la pieptul ei plin. Aveam de ales, să mănânc ori să am frați și surori. N-am vrut să-i supăr și m-am întors cu fața spre ei. Pentru că nu am supt țâță străină, s-au umplut de respect. Sor-mea s-a dus să mulgă capra. Cealaltă soră mi-a mestecat în gură o bucată de pâine și mi-a dat-o într-un colț de batistă s-o sug. Iar frații, pe rând, m-au legănat pe picioare.

PRIMA A VENIT SĂ MĂ VADĂ BABA DOCHIA. Mai întâi a desfăcut cu mâinile ei zbârcite pelinca* în care eram înfășată și m-a cercetat de-a mărunțelul să vadă dacă am tot ce-mi trebuie. M-a trecut dintr-o mână în alta, ca pe-o bucată de aluat înainte de a o pune în tavă, și m-a lăsat, împăcată, la loc. Am răsuflat și eu ușurată că nu-mi lipsește niciun deget de la mână sau de la picior. Iar ca să împrăștii orice îndoială, m-am pus pe urlat cât m-a ținut gura de tare, să știe că nici mută nu sunt. După aceea m-a scăldat în ierburi de leac, m-a șters cu șorțul ei aspru de cânepă și m-a scuipat din belșug peste tot. Să nu mă deoache cumva cineva. Mi-a înfășat strâns picioarele cu o bandă ruptă dintr-un cearșaf, să nu le am strâmbe când o să fiu fată de măritat, iar cu restul mi-a strâns și capul în cerc. Să nu-mi crească ceafa prea mare. A adus din *sarai*** o covată crăpată, m-a băgat cu tot cu pernă în ea și m-a urcat pe *lejancă****, la cald. Le-a dat din deget surorilor, nu cumva să mă scoată în frigul de-afară până nu vine mama de la spital, și s-a dus prin ninsoare acasă, lăsând urme adânci prin ogradă cu galoșii ei negri de cauciuc.

* Pelincă – scutec.

** Sarai – (rus.) la moldoveni, o anexă mai mică pe lângă casă; căsoaie.

*** Lejancă – (reg., rus.) loc între sobă și peretele acesteia, vatră de lut.

MĂ STRIGĂ MAMA AFARĂ ȘI TREBUIE SĂ MĂ SCOL, chiar dacă somnul nu a ieșit cu totul din mine. Zdrențe de vis atârnă de trupul meu gol și mă agăț cu ele de ușă. Eu le trag înspre mine, ușa nu mi le dă. Supărată, mă aruncă cu mutra în prag. Altă dată să nu-i mai dez bârnez mânerul. De sub cucuiul de pe frunte, văd lumea numai pe jumătate. Trec în fugă picioarele mamei. Ale tatei pleacă în altă parte. Ca să nu-l bată frații mei cu picioarele când se scoală, soarele atârnă cât poate de sus. Chiar și fumul iese prin hogeacul cuptorașului cu de-a sila, de aceea mama mai pune ceva pe foc.

Mirosul de tizic* amestecat cu cel de ceapă prăjită îmi trage cu cârligul foamea din stomac. M-aș porni după ea, dar nu am unde pune piciorul. Îl țin în aer, să nu strivesc boboceii, ieșiți noaptea din ou. Așa, cum stau într-un picior, ei mă cred mama lor. Îmi ciugulesc degetele desculțe, ca pe-un troscot. La vederea lor mă cuprinde o frică ciudată, amestecată cu duioșie. Sunt galbeni și pufoși, ca și gogoșile bunicii. Din brânză de vaci, cu miere, de la care tot timpul mă doare burta, fiindcă le halesc întregi. Le vomit tot întregi. Mi se face greață și de data aceasta. Nu înțeleg de la ce.

Greață din asta mai am când mă leagă frații mei cu frânghiuța de scrânciob și fac roata cu mine până îmi vărs toate mațele. Când mă coboară, continui să mă învârt ca un titirez și ei rād de mine ca de o proastă. De data asta nu eu,

* Tizic – bucăți solide din balebă amestecată cu paie, uscate la soare și folosite de țărani drept combustibil.

ci lumea se învârtă în jurul meu. Ca și roata de piatră, la care tata rășnește păsat și pe care eu mă dau ca într-un carusel. Ca și discul de patefon, pe care l-am furat de la mătușa-mea și-l învârt eu pe o țintă ruginită, cântând în gura mare, cu vocea răgușită a Margaretei Pâslaru, *Nu mai plânge, baby...*

Vârtejul se oprește de la strigătul supărat al mamei. Mă cheamă s-o ajut și, văzând că nu răspund, pornește cu vârguța spre mine. Aș vrea să mă ascund de supărarea ei, ca întotdeauna, sub pat. Să nu aud cum strigă disperată la mine – ce ai?

Chiar dacă mama m-ar snopi în bătaie, nu mai pot să mă mișc. Nu pot merge nici înainte, nici înapoi. Gândul că toate acestea le-am mai văzut cândva îmi ține piciorul în aer, ca pe-un spânzurat. Acum știu că și anul trecut bobocii au ieșit din ou la fel, și la fel m-au ciugulit de picioare. Acum știu că și la anul va fi la fel. Și la celălalt. Și la celăla-celăla-celălalt. Iar eu o să fiu tot aici. Nimic n-o să se mai întâmple altfel.

Dacă-aș avea aripi să zbor, m-aș ridica sus, deasupra ogrăzii. Și m-aș duce împreună cu fumul ieșit din hogeac...

MUȚENIA MEA ARE CUVINTE. Dar eu nu le dau drumul afară. Dacă rămân goală pe dinăuntru, mă surpr. Le țin înăuntru, ca pe niște oi în ocol. Când se împulzesc prea multe în gură, le-înghit înapoi cu tot cu salivă. La început, mama a crezut că m-am încăpățânat și nu vreau să vorbesc, fiindcă mi-e ciudă pe cineva. Nici ea nu vorbește cu tata când el nu-i ascultă sfaturile. Dar peste o zi și o noapte, peste încă o zi și încă o noapte de tăcere, mama a înțeles că ciuda mea nu seamănă cu-a ei. A ei e un ghem de mici nemulțumiri și necazuri, pe care ea le deapănă peste zi, iar seara le desface, fir cu fir, și-i cere tatei lămuriri. Chiar dacă el nu-i poate explica limpede de ce-a făcut una sau alta, faptul că el o ascultă vinovat și smerit e de ajuns ca mamei să-i treacă supărarea și se duce cu el la culcare.

Ciuda mea e altfel. Mă acoperă ca un nor negru și mă strivește cu greutatea lui ca pe-o pară mălăiață cu piciorul. Uneori îmi ia răsufarea și, fără aer, încep să mor.

Ca să-mi treacă, mama m-a dus la baba Dochia să mă descante. De deochi și de sperietură. Că altceva ce aș putea să am? Pe baba Dochia o știe tot satul și încă alte câteva de primprejur. Oamenii vin după leacuri, dar mai mult după mângâiere, zice mama. Cândva, baba Dochia a avut-o pe Nina ca fiică. Când fulgerul a intrat pe fereastră și sfera lui a făcut cercuri, cercuri prin casă, pârbind păretarul și ștergarul de sub icoană, Nina era singurică acasă. I-a părut atât de frumoasă și minunată lumina lui sclipitoare, că s-a luat după ea și nu s-a mai întors. A rămas la spital să aștepte acolo sfera de foc. Lumea zice că

a murit. Mie baba Dochia mi-a spus că a luat-o fulgerul cu dânsul în ceruri. De aceea ea a fost răsplătită cu harul de a tămădui. Pentru Nina. Acum baba Dochia lecuiește de toate și pe toți. Leagă și dezleagă cununile, ghicește în bobi, scoate cu limba spinii din ochi, pune la loc mosorelele sărite din șira spinării, scoate viermii din oase și descântă de sperietură.

Baba Dochia și-a făcut palmele uluc, a grămădit aerul din jurul meu și l-a aruncat, ca pe-o minge, peste umărul stâng. Apoi mi-a apăsat cu mâinile peste pleoape și mi-a băgat ochii mai adânc în cap, de parcă știa că ei se plimbă uneori aiurea prin sat. M-am gândit că, dacă îi bagă de tot, n-o să mai văd lumea cea albă. De urechi nu m-a tras. Și-a amintit că tot ea mi-a făcut găuri pentru cercei cu câteva zile în urmă și acum ața neagră, pe care mi-a tras-o prin lob cu acul țigănesc, s-a acoperit cu puroi. M-a stropit cu agheasmă dintr-o sticlă de votcă și i-a mai dat mamei un săculeț de iarba dracului să mi-o presare pe noapte în așternut. Să nu fac pipi în pat. Pipi în pat eu nu fac, pentru asta mama pune o căldare în tindă.

Mama m-ar fi dus și la mănăstirea din satul vecin, dar acolo au făcut spital de nebuni și altă mănăstire pe-aproape nu mai avem. Lumânările le-am aprins acasă, pe măsuta de sub iconă. Iar din rugăciunea pe care mama o știa de mică de la bunica, am reținut doar un rând – *Înger, îngerășul meu...* – și acela fără să-l pot spune cu voce tare.

Nici doctorul din sat nu i-a spus mamei mare lucru despre muștenia mea. S-a uitat în fundul gâtului, ca într-o fântână, și n-a văzut nicio broască. Iar cel de la raion m-a fotografiat și i-a dat mamei pozele, pe care fața mea nu se vedea.

Erau doar plămâanii. Fără niciun cuvânt în ei.

CÂND MAMA ȘI-A PREGĂTIT DE CU SEARĂ CUTIA DE CARTON, în care-a așternut o pelințuță de *baică**, mi-am dat seama că-i pentru boboci. Îi aștepta. În fiecare dimineață înainte de răsăritul soarelui, mama se duce în sarai să hrănească cloșca. Să-i dea grăunțe din palmă și apă din cănuță în clanț.

Acum cloșca e copilul ei. Îi zice pe nume și o dezmiardă cu tot felul de cuvinte frumoase. O mângâie pe cap și-i grămădește ouăle sub ea, să le fie mai cald. Ca să nu greșească ziua când bobocii o să se ceară afară, zgârie cu-o țintă pe peretele de la sarai câte-un bețișor în fiecare zi.

Noaptea, am ieșit să fac pipi afară și m-am strecurat în sarai, unde cloșca dormea liniștită pe ouă. Nici măcar n-a cârâit, când i-am scos pe rând ouăle călduțe de sub ea și i-am pus altele noi-nouțe în loc.

Degeaba a așteptat mama a doua zi să iasă bobocii din ou. N-au ieșit nici a treia, nici a patra. Vinovată a fost proasta de cloșcă, că le-a răcit. Abia peste câteva săptămâni, când a vrut să facă cozonacii de Paști, și ouăle din covată erau toate clocite, mama a înțeles de ce mi-a trecut mie muștenia, așa din senin.

* Baică – (rus.) finet, țesătură de bumbac.

CU SANIA ASTA TATA M-A ADUS DE LA MATERNITATE.
Tot cu sania asta a adus acasă televizorul, pentru care-a plătit toți banii din casă și mama, supărată, nu a vorbit cu el o săptămână. În schimb, s-au bucurat vecinii noștri că au televizor în mahala. În fiecare seară vin la noi să vadă buletinul de știri și mama vrea să-și ia lumea în cap și să plece de-acasă. Dacă-ar pleca, m-aș duce și eu cu dânsa.

Cu sania asta au umblat la săniuș frații mei mai mari. E așa de grea, că trebuie împinsă și la deal, și la vale. Ca să ajung în vârful dealului, am învățat să mă prind cu cârligul de căruțele care urcă încet, trase de cai. Cu riscul să mă plesnească peste degetele înghețate căruțașul cu puha*. Și tot chinul acesta – ca să simt cum îmi bate vântul în față. Pentru mine, să te dai cu sania înseamnă fericirea celor câteva clipe de alunecare în jos, când te simți dezlegat și liber. Ca și mărul când cade din pom.

Când a trecut tractorul la vale, eu m-am ferit din calea lui. Sania însă a rămas ca o proastă pe loc, iar tractorul a agățat-o de carâmb cu fierăraia din spate. A târât-o după el, cum târâi o vacă la muls. M-am speriat că, dacă vin acasă fără sanie, o să-l supăr rău pe tata, de aceea n-am lăsat funia din mână. Tractorul m-a târât cu tot cu sanie și pe mine. A mers până-n vale, a trecut podețul peste pârâul de la capătul satului și a luat-o pufăind spre câmpie. Am țipat să oprească, dar nu mă auzeam nici eu cum strig. De la frig, cuvintele mi

s-au făcut calupuri de gheață, iar aerul din plămâni – preș de așternut pe jos.

După ce a coborât de pe șosea și a luat-o prin câmpie, namila de tractor s-a împotmolit și a scăpat sania din gheare. Cu ea – și pe mine. S-a dus mai departe și nici măcar nu s-a uitat înapoi.

Era prima dată când am mers atât de departe de casă. Atât de departe, încât am crezut că nu mă mai întorc niciodată la mama și tata. Nu am simțit nicio părere de rău. În jur era atâta liniște albă, de parcă nu mă născusem încă. De parcă eram o bucată de aluat și mama cernea peste mine făină prin sită. De la albul de sub pleoape mi s-a făcut somn. Când am deschis ochii, l-am văzut pe tata, care trăgea sania cu mine după el și am crezut că mă duce înapoi la maternitate.

* Puhă – (reg.) biciușcă.